

Enlist. tulo 78/1.6.1983

M

MUSTASAARI, SULVA, KNIVNÄSSKOGEN

Koekaivaus röykkiöalueella
kesällä 1982

Pekka Honkanen

S i s ä l l y s

1	ARKISTOTIETOJA	2
2	JOHDANTO JA TOPOGRAFINEN KUVAUS	3
3	KAIVAUSTUTKIMUKSET	3
4	TIIVISTELMÄ	6
	NEGATIIVILUETTELO	8
	DIAPOSITIIVILUETTELO	9
	KARTTA 1, OTE PERUSKARTASTA 1:20 000	10
	KARTTA 2, YLEISKARTTA 1:500 A 2	11
	KARTTA 3, TASOKARTTA, RÖYKKIÖ 1 1:50	12
	KARTTA 4, KORKEUSKÄYRÄKARTTA, RÖYKKIÖ 1 1:50	13
	KARTTA 5, TASOKARTTA, RÖYKKIÖ 2 1:25	14
	KARTTA 6, TASOKARTTA, RÖYKKIÖ 4 1:50	15
	KARTTA 7, KORKEUSKÄYRÄKARTTA, RÖYKKIÖ 4 1:50	16
	VALOKUVAT	17 - 20

1 ARKISTOTIETOJA

Kohteen nimi: Knivnässkogen

Kunta: Mustasaari (Sulva)

Kylä: Väster Solf

Tila: RNro 1:61

Omistaja: Nils Villgren

Peruskartta nro 1331 10 VIAS

Kaivausalueen koordinaatit (alueen keskus)

x = 6985 42

y = 532 96

z = 24.00-29.00

Kaivausalueen kiintopisteiden korkeudet mpy:

Kp 1 28.52

Kp 2 26.86

Aikaisemmat tutkimukset:-

Tähän kertomukseen liittyvät löydöt:-

Tähän kertomukseen liittyvät negat. nro 57169-181

Tähän kertomukseen liittyvät diapositiivit nro 7095-7106

2 JOHDANTO JA TOPOGRAFINEN KUVAUS

Vaasan kesäyliopiston opetusohjelmaan liittyvä arkeologian kurssi pidettiin vuonna 1982 Mustasaaren Knivnässkogenissa, jossa tutkimuskohteena oli röykkiöalue. Museovirasto antoi kohteen tutkimusluvan 29.4.1982. Allekirjoittanut sai tehtäväkseen toimia kurssin opettajana. Kaivaustutkimukset suoritettiin 9.- 14.8.1982 välisenä aikana. Kustannuksista vastasi Vaasan kesäyliopisto. Kaivauksiin osallistui kaikkiaan kymmenen kurssilaista.

Knivnässkogen on korkeimmalta kohdaltaan noin 32 metrin korkeuteen kohoava mäki maantien nro 673 kaakkoispuolella, Sulvan kirkosta n. 4,2 km etelälounaaseen ja Maalahden kirkosta n. 5,4 km koilliseen. Alueella on suoritettu paikoin puuston hakkuuta. Alueella on kuusi röykkiötä, jotka sijaitsevat mäen laen kaakkoispuolella, jossa kasvaa nuorta koivuvaltaista metsää. Maasto viettää paikalla länteen ja etelään. -kartat 1 ja 2, valok. 1.

3. KAIVAUSTUTKIMUKSET

Kaivaustutkimuksia varten laadittiin alueelle suorakulmainen koordinaatisto, jonka x-akselin kompassisuunta oli pohjoiseen. Koordinaatiston peruspisteeksi valittiin x400 y200, josta etäisyyden katsottiin riittävän kartoitukseen eri suuntiin. Kaivausruudun tunnuksena käytettiin sen lounaiskulman arvoja.

Koska röykkiöt sijaitsevat melko laajalla alueella, merkittiin korkeusmittauksia varten kaksi eri kiintopistettä. Kiintopiste 1 sijaitsi suuressa maakivessä röykkiön 1 luoteispuolella ja kiintopiste 2 peruskallion pinnassa röykkiön 2 itäpuolella. Kiintopisteen 1 absoluuttinen korkeus merenpinnasta N-60 järjestelmässä on 28.52 m ja kiintopisteen 2 26.86 m. Kiintopisteiden absoluuttinen korkeus saatiin vaaitsemalla TVL:n tienrakennusta varten

mittauttamasta kiintopisteestä, jonka absoluuttinen korkeus oli 22.13 m. TVL:n kiintopiste sijaitsee metsätien vieressä kaivausalueesta n. 300 m länteen.

Alueesta piirrettiin yleiskartta mittakaavaan 1:500, johon merkittiin röykkiöt, tilanrajat ja rajapyykit. Kaivauskohteiksi valittiin alustavasti röykkiöt 1-4. Ennen kaivausta kohteet valokuvattiin. - kartta 2.

Röykkiö 1

Kohde 1 oli pohjoisin alueen röykkiöistä. Siitä n. 100 m etelä-kaakkoon sijaitsi röykkiö 2. Röykkiön korkeus ymp. oli n. 28.50 m. Kohde erottui selvästi ympäröivästä maanpinnasta n. 50 cm korkeana, pyöreähkönä kivikehänä. Pohjoisessa röykkiö rajoittui sitä korkeammalle kohoavaan kallion pintaan. -kartat 2, 4; valok. 2; dia 7095.

Kohde valokuvattiin, jonka jälkeen poistettiin röykkiön päälle ja sen välittömään läheisyyteen kasvaneet puut ja pensaat sekä roskat. Röykkiö oli melko säännöllisen pyöreä, halkaisijaltaan n. 5 m. Röykkiön keskellä ei ollut usein niin tyypillistä "kraateria". - kartta 3, valok. 3-4, diat 7096-97.

Koordinaatiston mukaan röykkiö sijaitsi linjojen x495-500 y168-173 välisellä alueella. Röykkiön kehäkivet olivat yleensä läpimitaltaan n. 50 cm, sen sijaan keskusosa oli koostunut selvästi pienemmistä kivistä. Kaivaustutkimuksissa jätettiin kehäkivet aluksi paikoilleen ja poistettiin vain pienemmistä kivistä muodostunut kerros.

Röykkiön keskusosassa oli nyrkinkokoisia kiviä 2-3 kerrosta. Näiden kerrosten alta paljastui ruudussa 496/170 peruskallion pinta, muualla vaalea hiekka. Vaaleaa hiekkaa poistettiin kerroksittain paikoin n. 30 cm, jonka jälkeen paljastui peruskallion pinta. Röykkiön rakenteesta saatiin seuraava kuva:

Röykkiön keskus sijaitsi kalliopoimussa. Tämän päällä oli vaaleaa hiekkaa noin 30 cm:n kerros. Hiekan päälle oli ladottu nyrkinkokoisia kiviä paikoin 2-3 kerrokseen. Röykkiön reunoilla peruskallio alkoi heti em. kivikerrosten alta. Röykkiöön oli ladottu suuremmat kivet, läpimitaltaan 50-70 cm, kehäkiviksi. Löytöjä tai muita hautaukseen viittaavia merkkejä ei ollut havaittavissa. -kartta 3, valok. 5-6, diat 7098-7100.

Röykkiöt 2 ja 3

Kohteet 2 ja 3 sijaitsivat lähekkäin, niiden välinen etäisyys oli noin 5 metriä. Röykkiöiden korkeus ymp. oli noin 26.50 m.

Kohteet valokuvattiin, jonka jälkeen poistettiin kasvillisuus ja roskat. Röykkiö 2:sta oli jäljellä vain muutama kivi hajallaan kalliopohjalla. Osa kivistä oli väriltään punaista kivilaatua. Pisteeseen x400 y200 kohdalta löytyi pienestä kalliopoimusta punertavaa hiekkaa. Löytöjä ei tehty. -kartta 5, diat 7101-7102.

Röykkiö 3 sijaitsi pitkänomaisessa kalliopoimussa. Tutkimusten yhteydessä ilmeni, että sen kivet on luultavasti viskattu hieman korkeammalla sijainneesta ja pahoin tuhoutuneesta röykkiöstä 2, joten kyseessä ei ilmeisestikään ole esihistoriallinen hautaröykkiö. -valok. 7-8.

Röykkiö 4

Kohde 4 sijaitsi n. 20 m kaakkoon röykkiöstä 2. Röykkiön 4 korkeus ymp. oli n. 25.80 m. Röykkiö erottui selvästi ympäröivästä maanpinnasta 30-40 cm korkeana, pyöreänä kivikehänä. Sen keskellä, koordinaatiston mukaan pisteeseen x386 y216 kohdalla, oli vajaan 20 cm syvä ja vajaan neliömetrin laajuinen painautuma. -kartta 7, valok. 9-10, dia 7103.

Kohde valokuvattiin, jonka jälkeen poistettiin sen päälle kasvanut sammal ja muu kasvillisuus. Röykkiö oli melko säännöllisen pyöreä, halkaisijaltaan n. 4,5 m. Koordinaatiston mukaan se sijaitsi linjojen x384-389 y214-219 välisellä alueella. Röykkiössä oli selvä kehäkiveys, kehäkivien läpimitan ollessa 50-80 cm. Kehäkivien rajaama alue, röykkiön keskusosa, oli ladottu lähes kokonaan 20-30 cm:n läpimittaisista kivistä. Vain joitakin pienempiä, nyrkinkokoisia kiviä oli joukossa. Kivet olivat siis yleensä suurempia kuin röykkiöiden 1 ja 2 kivet. -kartta 6.

Röykkiö kaivettiin sektoreittain. Selvästi erottuvat kehäkivet jätettiin paikoilleen. 20-30 cm:n läpimittaisia kiviä oli röykkiössä kaikkiaan 3-4 kerrosta. Kivikerrosten jälkeen tuli ruuduissa 386/216 ja 388/216 esiin peruskallion pinta, muualla vaalea hiekka. Vaaleaa hiekkaa oli paikoin 20-30 cm:n kerros, jonka jälkeen alkoi peruskallion pinta. Röykkiön 4, samoinkuin röykkiön 1, keskus sijaitsi kalliopoimussa. Kallion pinnan päällä oli vaalean hiekan kerros, jonka päälle on ladottu varsinaisen röykkiön kiveys. Löytöjä tai muita hautaukseen viittaavia merkkejä ei ollut havaittavissa. -kartta 6, valok. 11-12, diat 7104-7106.

Kaivausten jälkeen kaikki röykkiöt ennallistettiin.

4 TIIVISTELMÄ

Kaivauksissa tutkittu pinta-ala oli noin 70 m². Röykkiöt 1 ja 4 muistuttivat rakenteeltaan suuresti toisiaan. Kumpikin on alunperin rakennettu kalliopoimun päälle. Röykkiö 2 sijaitsee kalliopaljastumalla ja röykkiö 3 on ilmeisesti syntynyt röykkiöstä 2 poisviskatuista kivistä. Tutkimattomista röykkiöistä nro 5 muistuttaa suuresti röykkiöitä 1 ja 4. Kohde 6, joka on alueen eteläisin röykkiö, sijaitsee kalliopaljastumalla ja on osaksi tuhoutunut. Hautauksiin viittaavia löytöjä ei tehty.

Kaikki rökkiöt sijaitsevat 25 m:n korkeuskäyrän yläpuolella. Vaasan vesipiirin ilmoituksen mukaan maankohoaminen Mustasaaren seudulla maan keskipisteeseen nähden on noin 8,84 mm/v. Korkeutensa puolesta (25-29 m mpy.) rökkiöt kuuluvat rannansiirtymiskronologian mukaan esiroomalaiselle rautakaudelle (500-0 eKr.). Tosin ne voivat olla huomattavasti nuorempiakin. Rökkiöt muodostavat rakenteellisesti ja alueellisesti siksi yhtenäisen ryhmän, että niitä on pidettävä samaan aikaan syntyneinä. Aikaisin mahdollinen ajoitus rökkiöille on noin vuosi 500 eKr. Alueen esihistoriallista käyttöä selvittäisi siitepölytutkimus. Näytteen voisi kairata Kivne mossenin pohjoisosasta, joka sijaitsee vain noin vajaan 100 m rökkiöalueesta etelään.

Helsingissä 30.5.1983

FK Pekka Honkanen

Mustasaari, Väster Solf, Knivnässkogen

Negatiiviluettelo:

- Kuva 1 (F. 57169-70). Yleiskuva Knivnässkogenista lounaasta.
Röykkiöt nuorta kouvua kasvavan metsän keskellä.
- Kuva 2 (F. 57171). Röykkiö 1 lounaasta ennen turpeen poistoa.
Mittakeppi pisteessä x498 y172.
- Kuva 3 (F. 57172). Röykkiö 1 länsiluoteesta, sammal ja roskat poistettu.
- Kuva 4 (F. 57173). Röykkiö 1 lounaasta, sammal ja roskat poistettu.
- Kuva 5 (F. 57174). Röykkiö 1 lounaasta. Kehäkivet näkyvissä.
Röykkiön keskellä näkyvissä peruskallion pintaa.
- Kuva 6 (F. 57175). Röykkiö 1 etelälounaasta, pohjataso. Kuvassa oikealla näkyvissä kehäkiviä jotka rajoittuvat kallioon.
Alhaalla vasemmalla kallion pintaa.
- Kuva 7 (F. 57176). Röykkiö 3 itäkoillisesta ennen roskien poistoa.
- Kuva 8 (F. 57177). Röykkiö 3 itäkoillisesta, pintakerros.
- Kuva 9 (F. 57178). Röykkiö 4 luoteesta ennen kaivausta. Narujen leikkauspiste x385,50 y216,50.
- Kuva 10 (F. 57179). Röykkiön 4 kaakkoisosan kiveystä ennen kaivausta.
- Kuva 11 (F. 57180). Röykkiö 4 pohjoisesta. Röykkiön eteläosan reunakiveys. Kiveyksen edessä vasemmalla peruskallion pintaa.
Narujen leikkauspiste x385,50 y216,50. Mitan pituus 1 m.
- Kuva 12 (F. 57181). Röykkiö 4 etelästä, pohjataso. Kuvan keskellä röykkiön keskus. Vasemmalla ja oikealla kallion pintaa.
Latan pituus 4 m.

Kaikki negatiivit kuvannut Pekka Honkanen

Mustasaari, Väster Solf, Knivnässkogen

Diapositiiviluettelo:

- 7095 Röykkiö 1 ennen turpeen poistoa lounaasta. Puna-valkoinen mittakeppi pisteessä x498 y172.
- 7096 Röykkiö 1 länsiluoteesta, turve poistettu.
- 7097 Röykkiö 1 lounaasta, turve poistettu.
- 7098 Röykkiötä 1 kaivetaan, kuvattu lounaasta.
- 7099 Röykkiö 1 pohjataso, kuvattu lounaasta.
- 7100 Röykkiö 1 lounaasta ennallistettuna kaivauksen jälkeen.
- 7101 Röykkiö 2 idästä ennen turpeen poistoa.
- 7102 Röykkiö 2 idästä, turve poistettu.
- 7103 Röykkiö 4 ennen turpeen poistoa pohjoisesta.
- 7104 Röykkiö 4 turve poistettu, kuvattu luoteesta.
- 7105 Röykkiö 4 pohjoisesta, pohjois-sektori kaivettu pohjaan. Mitan pituus 1 m. Narujen leikkauspiste x385,50 y 216,50.
- 7106 Röykkiö 4 etelästä. Röykkiön alta paljastunut pohjahiekka ja peruskallion pinta näkyvissä. Pohjataso. Latan pituus 4 m.

Kaikki diapositiivit kuvannut Pekka Honkanen

Ote peruskartasta 1331 10 VIAS

1:20 000

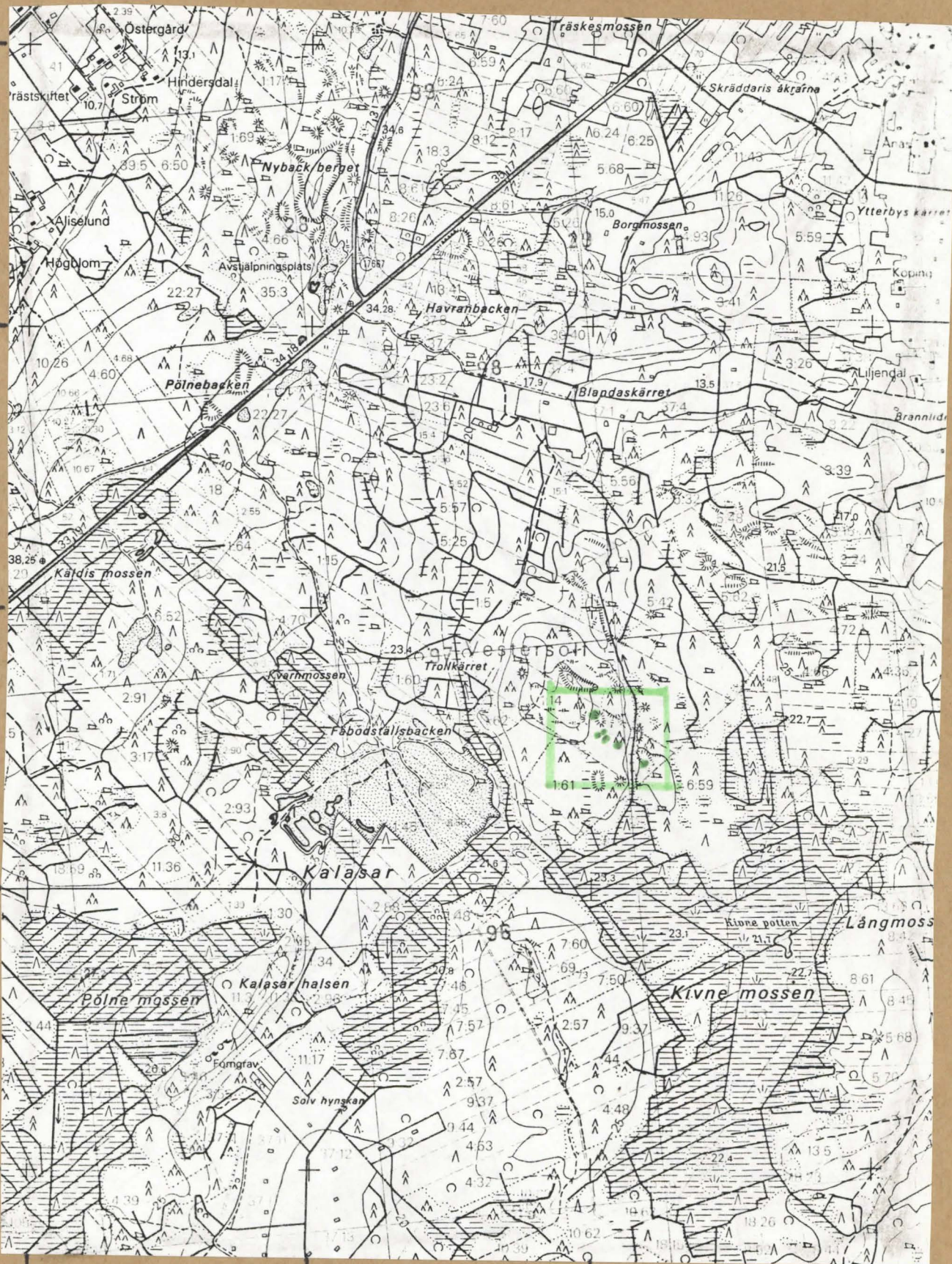
6988

6987

6986

6985

6984

531

582

533

534

KNIVNÄSSKOGENIN RÖYKKIÖT

MUSTASAARI KNIVNÄSSKOGEN

P. HONKANEN 1982

RÖYKKIÖ 1, TASO 1

Kp. 148 = 28.52 ymp.

MK 1: 50

PIIRT. P. HONKANEN

N

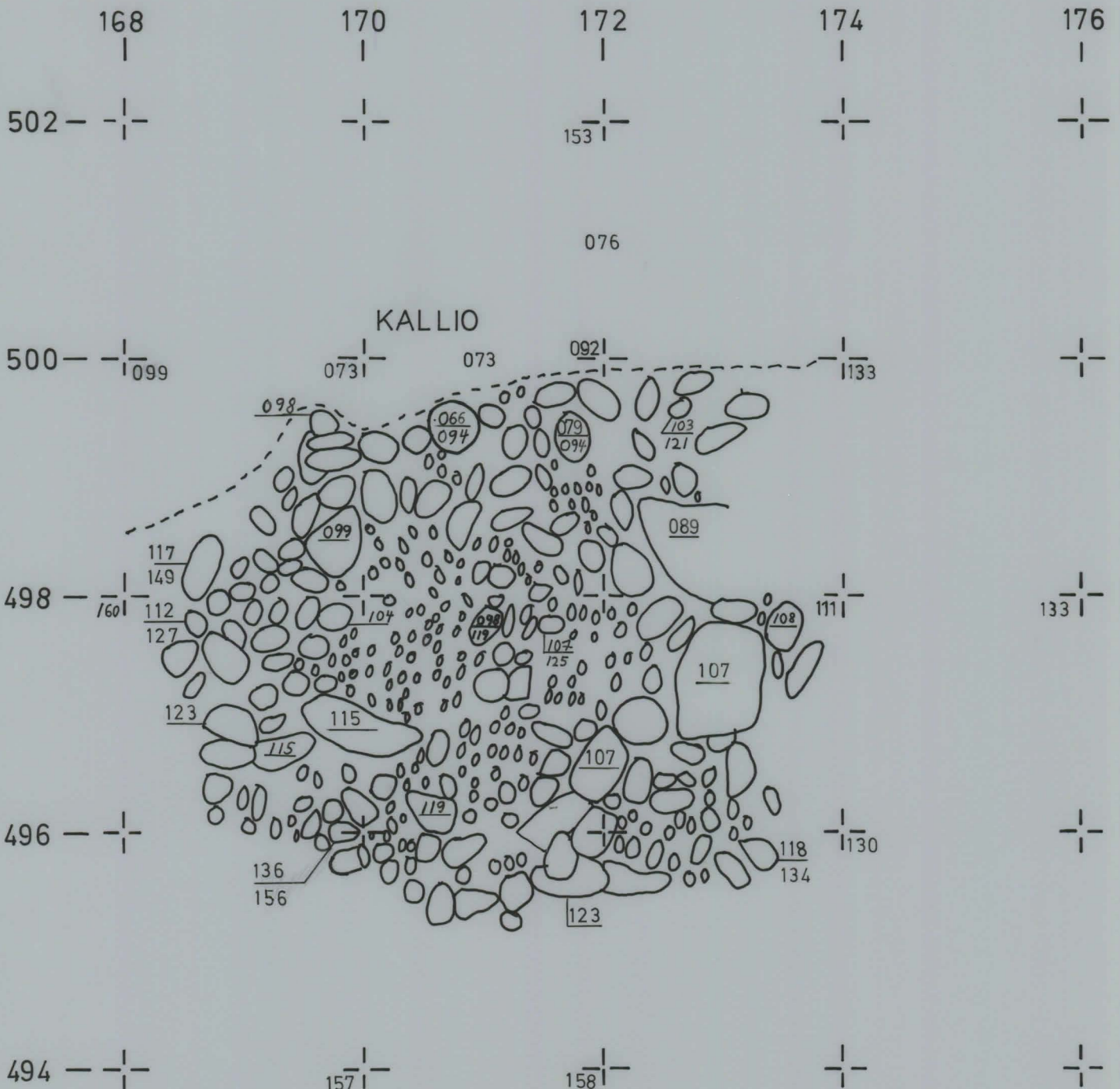
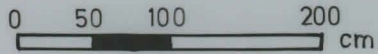

KARTTAMERKIT

○ KIVI

$\frac{136}{156}$ PINTA- JA POHJALUKU

--- KALLIOPALJASTUMAN REUNA

MUSTASAARI (SULVA) KNIVNÄSSKOGEN

P HONKANEN 1982

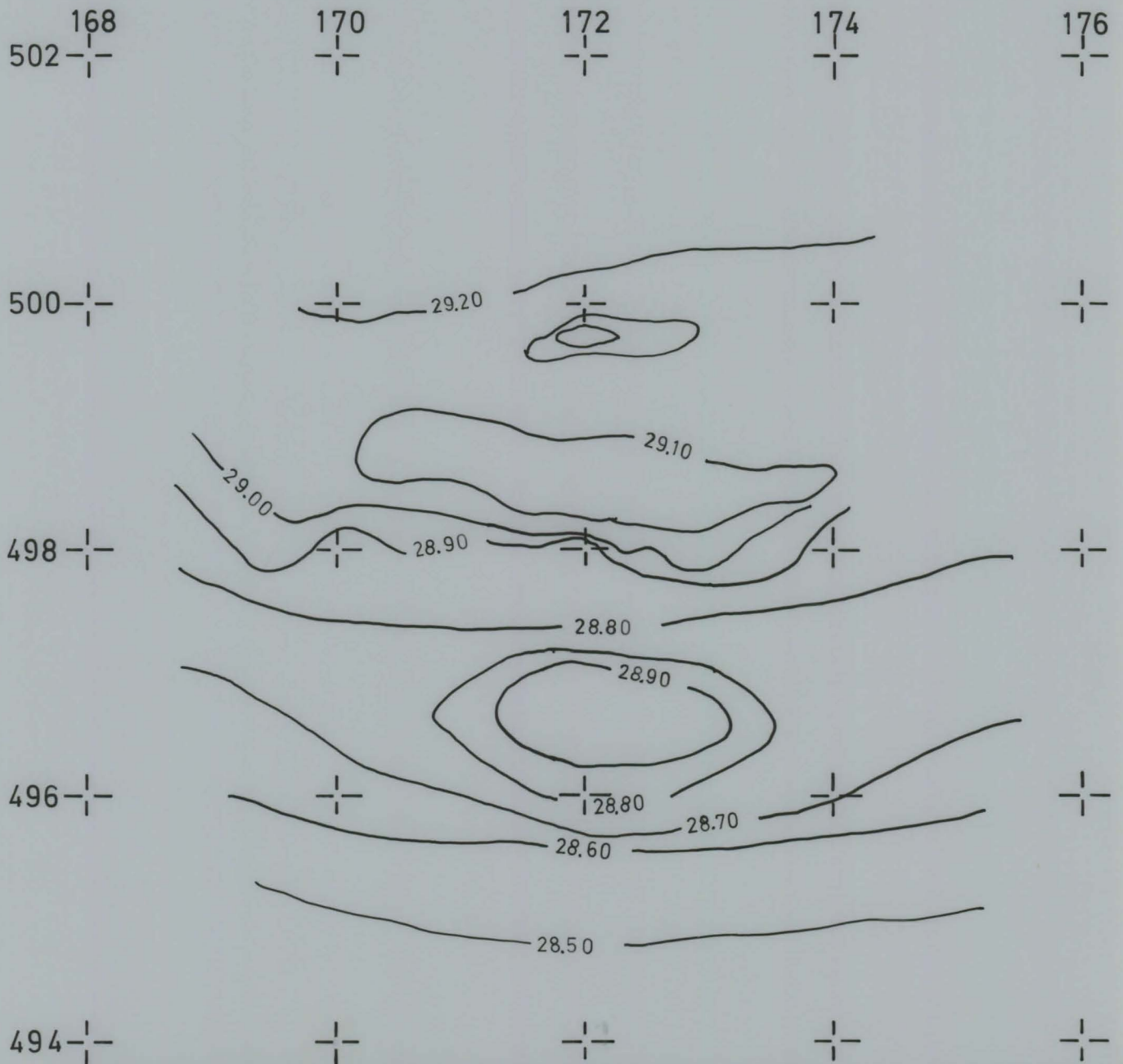
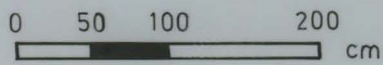
RÖYKKIÖ 1, PINTAKARTTA

MK 1:50

KORKEUSKÄYRISSÄ ABSOLUUTTINEN KORKEUS YMP.

KORKEUSKÄYRÄT 10 CM:N VÄLEIN

PIIRT. P. HONKANEN

MUSTASAARI KNIVNÄSSKOGEN

P. HONKANEN 1982

RÖYKKIÖ 2, TASO 1

Kp. 105 = 26.86ymp.

MK 1:25

PIIRT. P. HONKANEN

KARTTA 5 s.14

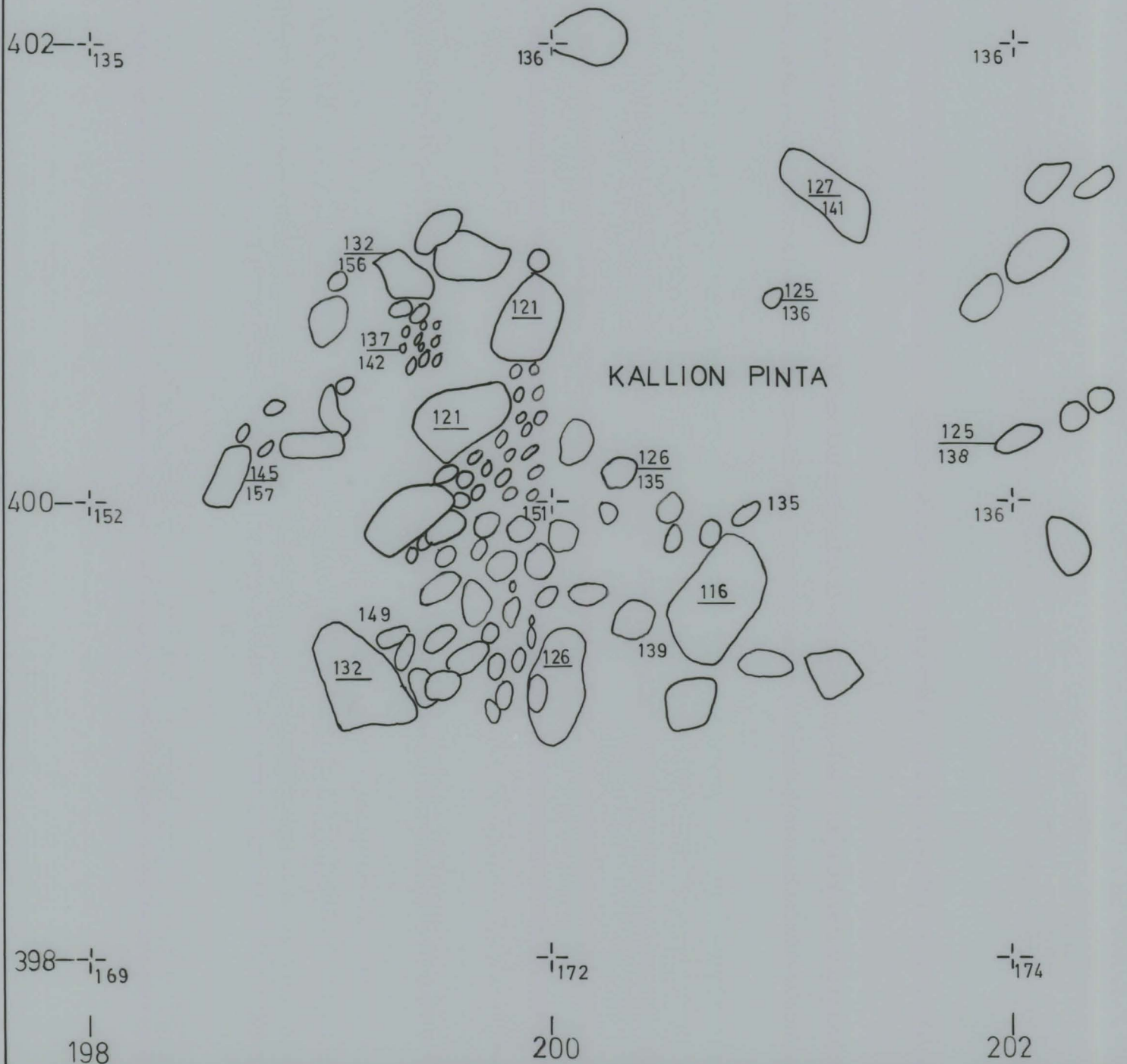
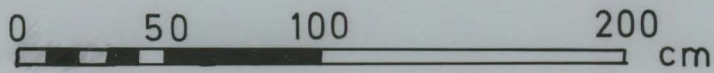

KARTTAMERKIT

 KIVI

$\frac{125}{136}$ PINTA- JA

POHJALUKU

MUSTASAARI (SULVA) KNIVNÄSSKOGEN

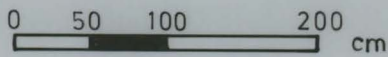
P HONKANEN 1982

RÖYKKIÖ 4, KEHÄKIVEYS

MK 1: 50

KP 105 = 26.86 ymp.

PIIRT P. HONKANEN

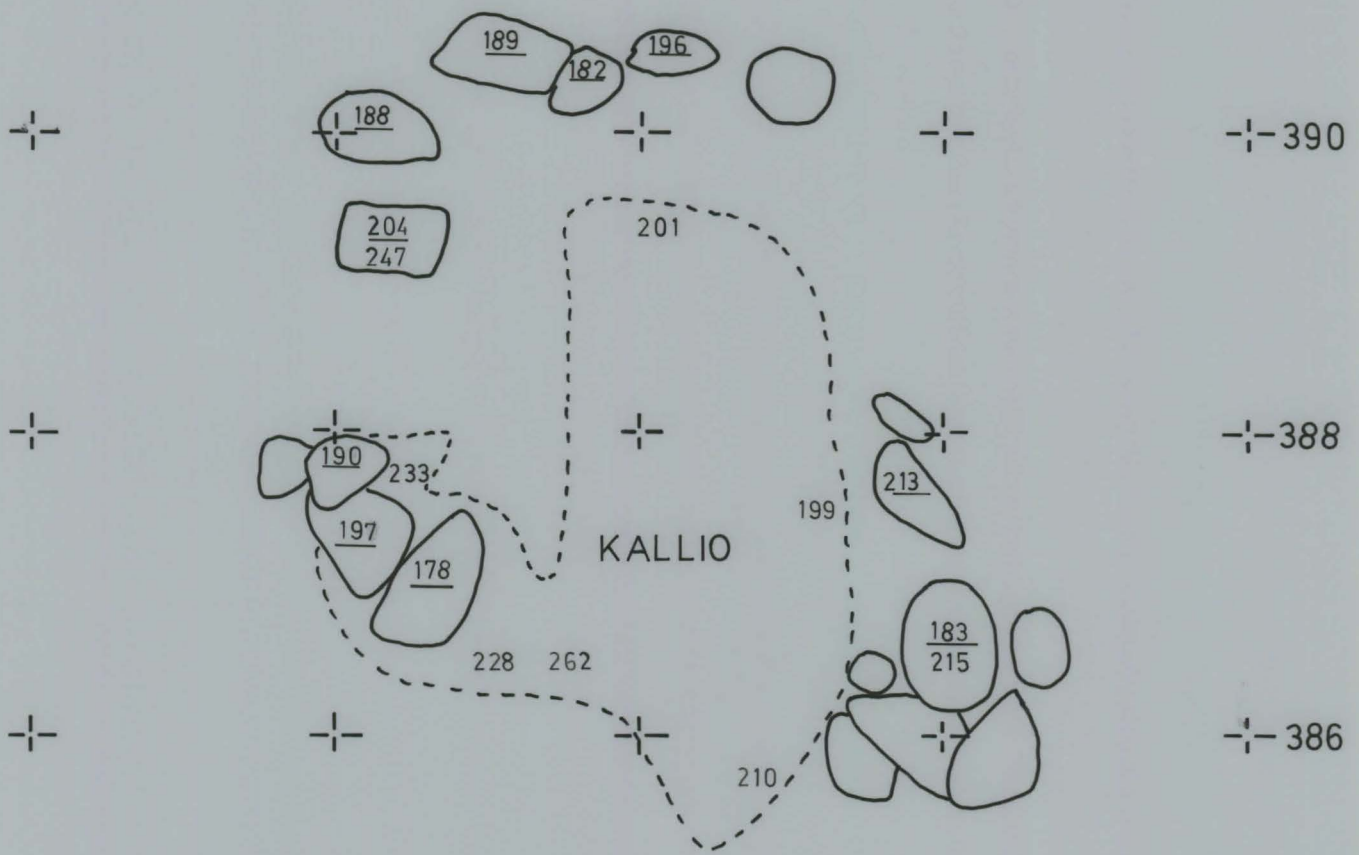

KARTTAMERKIT

KIVI, PINTA- JA POHJALUKU

212	214	216	218	220
⊕	⊕	⊕	⊕	⊕ 392

MUSTASAARI (SULVA) KNIVNÄSSKOGEN

P. HONKANEN 1982

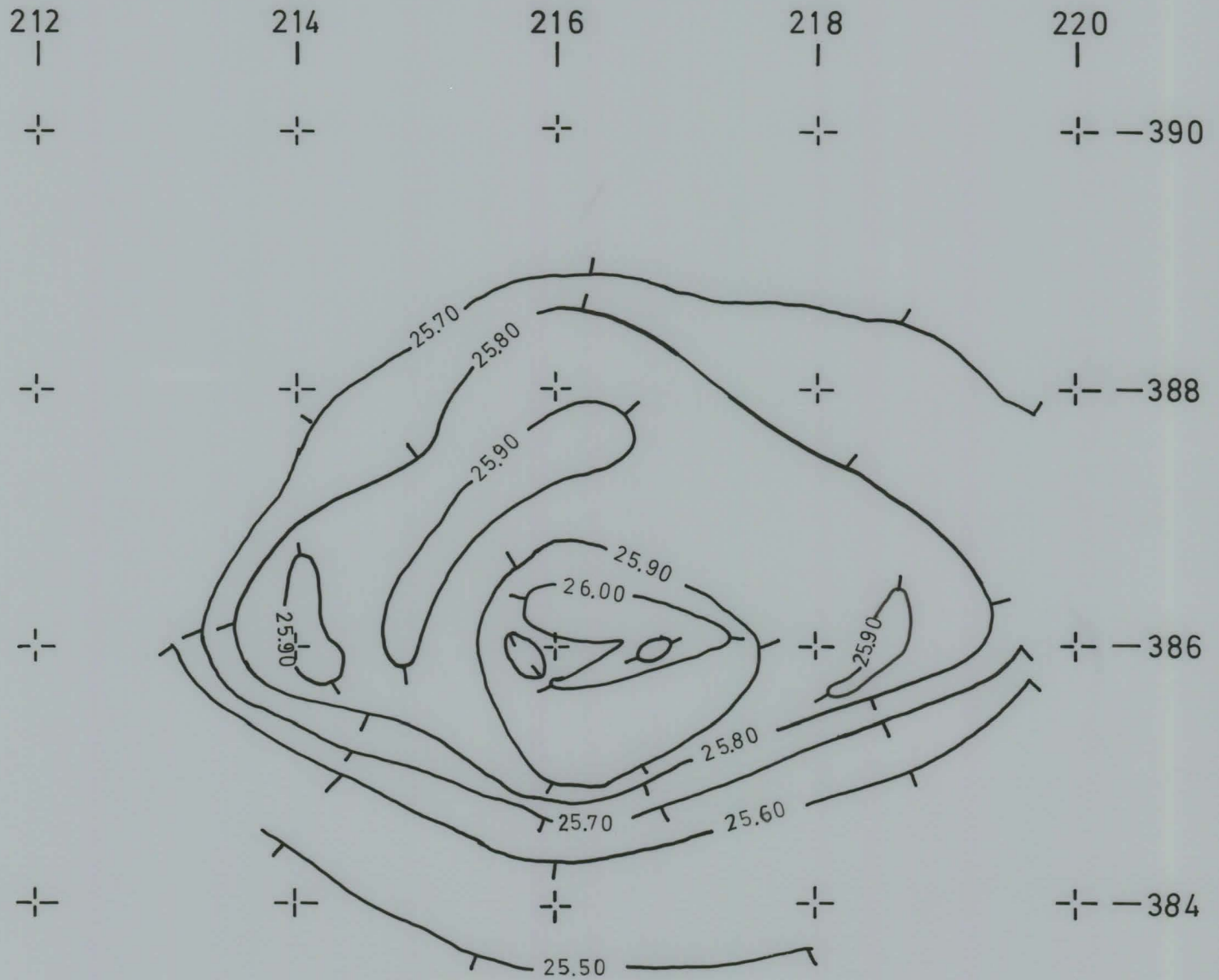
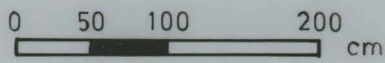
RÖYKKIÖ 4, PINTAKARTTA

MK 1:50

KORKEUSKÄYRISSÄ ABSOLUUTTINEN KORKEUS YMP.

KORKEUSKÄYRÄT 10 CM:N VÄLEIN

PIIRT. P. HONKANEN

Kuva 1 (neg. 57169-70) Yleiskuva Knivnässkogenista lounaasta. Röykkiöt nuorta koivua kasvavan metsän keskellä.

Kuva 2 (neg. 57171) Röykkiö 1 lounaasta ennen turpeen poistoa. Mittakeppi pisteessä x498 y172.

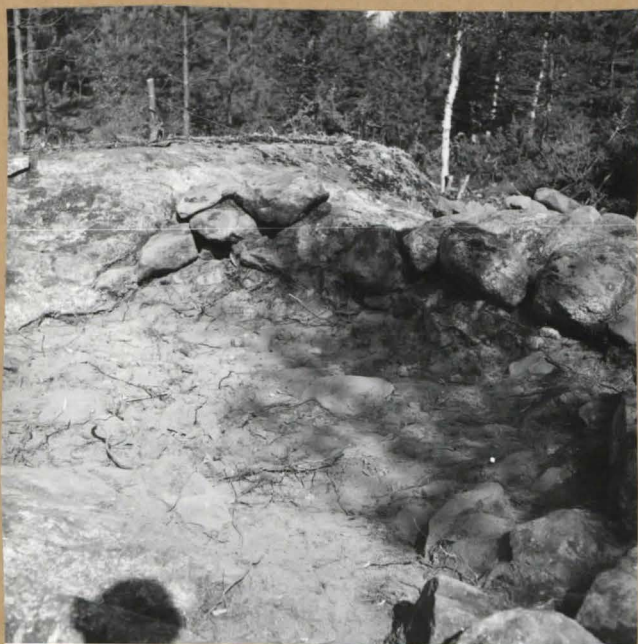
Kuva 3 (neg. 57172) Röykkiö 1 länsiluoteesta, sammal ja roskat poistettu.

Kuva 4 (neg. 57173) Röykkiö 1 lounaasta, sammal ja roskat poistettu.

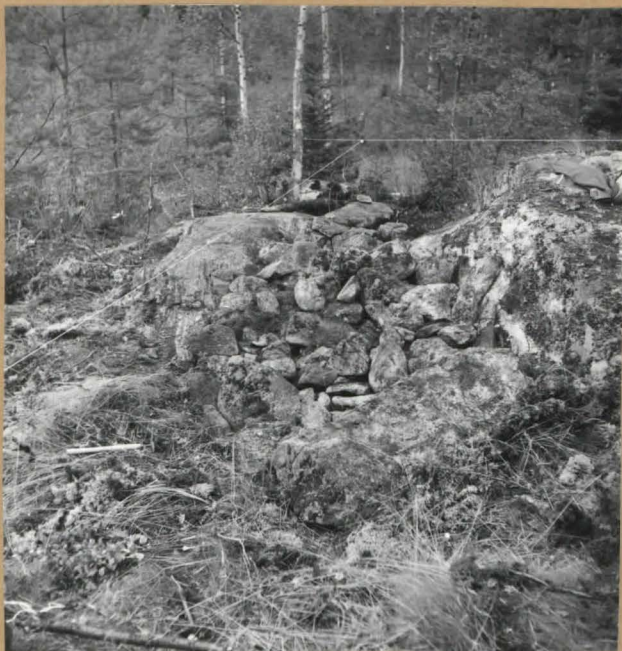
Kuva 5 (neg. 57174) Röykkiö 1 lounaasta. Kehäkivet näkyvissä. Keskellä näkyvissä peruskallion pintaa.

Kuva 6 (neg. 57175) Röykkiö 1 etelälounaasta, pohjataso. Kuvassa oikealla kehäkiviä jotka rajoittuvat kallioon. Alhaalla vasemmalla myös kallion pintaa.

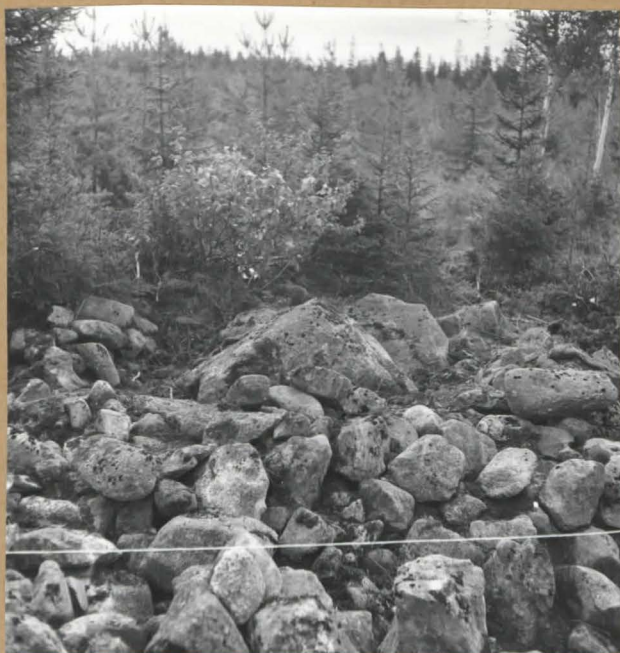
Kuva 7 (neg. 57176) Röykkiö 3 itäkoillisesta ennen roskien poistoa.

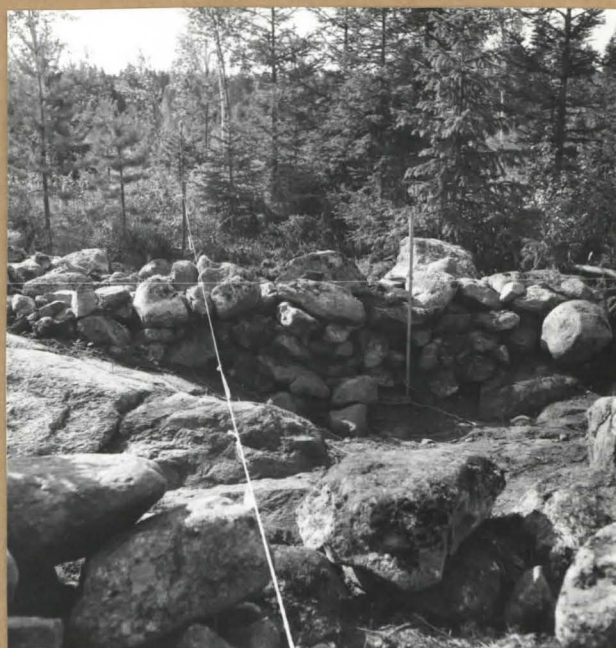
Kuva 8 (neg. 57177) Röykkiö 3 itä-
koillisesta, pintakerros.

Kuva 9 (neg. 57178) Röykkiö 4 luoteesta
ennen kaivausta. Narujen leikkaus-
piste x385,50 y216,50.

Kuva 10 (neg. 57179) Röykkiön 4 kaak-
koisosan kiveystä ennen kaivausta.

Kuva 11 (neg. 57180) Röykkiö 4 pohjoisesta.
Eteläosan kehäkiveystä. Kiveyksen
edessä vasemmalla kallion pintaa.
Narujen leikkauspiste x385,50
y216,50. Mitan pituus 1 m.

Kuva 12 (neg.57181) Röykkiö 4 etelästä, pohjataso. Kuvan keskellä röykkiön pohjaan kaivettu keskus. Vasemmalla ja oikealla kallion pintaa. Latan pituus 4 m.